

Sygn. akt V KK 1/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek
SSN Paweł Wiliński

Protokolant Patrycja Kotlarska

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 25 lutego 2021 r.,
w trybie art. 535 § 5 k.p.k.
w sprawie **S. Ż.**
w przedmiocie wyroku łącznego,
kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, na korzyść skazanego
od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w W.,
z dnia 27 września 2010 r., sygn. akt III K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok łączny i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W., przyjmując, że S.Ż. był skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Wojewódzkiego w W. z dnia 28 października 1995 r., sygn. akt III K (...), za przestępstwo z art. 148 § 1 d.k.k. w zw. z art. 10 § 3 d.k.k. popełnione w dniu 25 lipca 1995 r., na karę 9 lat pozbawienia wolności;

2. Sądu Rejonowego w W. z dnia 16 listopada 2004 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 27 sierpnia 2004 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności;

3. Sądu Rejonowego w W. z dnia 6 października 2005 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. popełnione w dniu 28 maja 2005 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby;

4. Sądu Rejonowego w W. z dnia 14 sierpnia 2008 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione w dniu 4 kwietnia 2005 r. na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby;

5. Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 września 2008 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. i z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 16 sierpnia 2004 r., na karę roku pozbawienia wolności;

Wyroki opisane powyżej w punktach II i V zostały objęte węzłem kary łącznej 2 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności na mocy wyroku łącznego Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 kwietnia 2010 r. sygn. akt II K (...).

6. Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 marca 2009 r., sygn. akt III K (...), za przestępstwo z art. 258 § 1 k.k. popełnione w okresie od lipca do końca sierpnia 2004 r. oraz za przestępstwo z art. 59 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. popełnione w okresie od lipca do 31 sierpnia 2004 r. na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności;

wydał w dniu 27 września 2010 r., w sprawie o sygn. III K (...), wyrok łączny, w którym:

1. na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone, wobec skazanego S. Ź., wyrokami opisanymi w punktach III - VI części wstępnej wyroku i wymierzył mu karę łączną 4 lat pozbawienia wolności;
2. w pozostałym zakresie postępowanie umorzył;

3. na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył skazanemu, na poczet orzeczonej w punkcie 1. części dyspozytywnej wyroku kary łącznej pozbawienia wolności, okresy kar dotychczas odbytych;
4. pozostałe orzeczenia nieobjęte wyrokiem łącznym pozostawił do odrębnego wykonania;
5. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. K. kwotę 146,40 zł brutto tytułem kosztów nieopłaconej obrony udzielonej skazanemu z urzędu;
6. zwolnił skazanego od ponoszenia kosztów sądowych związanych z wydaniem wyroku łącznego zaliczając je na rachunek Skarbu Państwa.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego.

Kasację od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 września 2010 r., sygn. akt III K (...), wniósł w trybie art. 521 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich. Zaskarżył on wyrok w całości na korzyść skazanego S. Ż. Autor kasacji zarzucił: „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, to jest art. 4 § 1 k.k., polegające na zastosowaniu przez Sąd ustawy nowej i orzeczeniu, wobec skazanego, po myśli art. 89 § 1 k.k., bezwzględnej kary pozbawienia wolności, będącej wynikiem połączenia jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych z warunkowym i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, mimo że w czasie popełnienia przestępstw obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, wykluczająca możliwość orzeczenia w takiej sytuacji kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania”. W konkluzji skarżący wniósł o umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 572 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się zasadna w stopniu oczywistym, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron zgodnie z art. 535 § 5 k.p.k. Takiej oceny nie zmienia okoliczność, że wniosek końcowy o umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 572 k.p.k. nie tylko jest błędnie sformułowany, ale też niezasadny, gdyż Sąd Najwyższy przede wszystkim ocenia trafność zarzutów, a wnioskami końcowymi strony zawartymi w kasacji nie jest związany, co zostanie omówione szerzej w dalszej części uzasadnienia.

Słusznie wskazuje natomiast skarżący, że Sąd Okręgowy w W. rażąco naruszył prawo materialne, albowiem orzekł karę łączną bezwzględnego pozbawienia wolności przy łączeniu kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, co do których nie doszło do zarządzenia wykonania kary, oraz kar bezwzględnych pozbawienia wolności, w sytuacji, gdy wszystkie czyny objęte wyrokiem łącznym zostały popełnione przed 8 czerwca 2010 r. Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się na ten temat wskazując, że w takiej sytuacji jak w niniejszej sprawie, wobec zmiany z dniem 8 czerwca 2010 r. treści normatywnej art. 89 § 1 k.k. poprzez dodanie § 1a, należy stosować reguły prawa międzyczasowego wyrażone w art. 4 § 1 k.k., aby nie doszło do pogorszenia sytuacji prawnej skazanego w zakresie wymiaru kary łącznej w wyroku łącznym, w porównaniu z poprzednim stanem prawnym (por.: Uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 28 listopada 2013 r., sygn. I KZP 13/13; wyroki SN: z dnia 16 listopada 2011 r., sygn. III KK 297/11 i z dnia 25 czerwca 2014 r., sygn. IV KK 182/14).

W związku z tym, Sąd Najwyższy uwzględniając kasację, uchylił zaskarżony wyrok łączny Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 września 2010 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Wydając taką decyzję następczą należy zauważyć, że wniosek skarżącego o umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 572 k.p.k. nie był zasadny i to nie tylko dlatego, iż wnosząc o umorzenie postępowania winno się przede wszystkim wnieść o uchylenie wyroku dotkniętego wadami prawnymi, a dopiero w następstwie tego o umorzenie postępowania. Nie ma bowiem racji skarżący, że w niniejszej sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, gdyż w sprawie został wydany wcześniej wyrok łączny przez Sąd Okręgowy w W. w dniu 8 lipca 2010 r., sygn. III K (...). Skarżący wprowadzić takiego zarzutu nie stawia, i słusznie, ale zarówno wniosek o umorzenie postępowania jak i częściowo uzasadnienie kasacji może prowadzi do takiego wniosku. Odnosząc się do tych kwestii należy wskazać, że ten wyrok łączny z dnia 8 lipca 2010 r. obejmował swoim zakresem jedynie trzy wyroki opisane w punktach II, V i VI części wstępnej wyroku łącznego z dnia 27 września 2010 r., który obejmował zakresem badania pod kątem możliwości połączenia kar 6 wyroków. Oceny tej nie zmienia również fakt, na który wskazuje skarżący, że w sprawach opisanych w punktach III i IV części wstępnej wyroku łącznego z dnia 27

września 2010 r., okres próby, na jaki została zawieszona kara pozbawienia wolności już upłynął, a więc obecnie podlegać będą połączeniu jedynie te trzy wyroki opisane w pkt. II, V i VI. Wyrok łączny z dnia 27 września 2010 r. nie jest więc dotknięty bezwzględną przyczyną odwoławczą, gdyż nie zachodzi w tym wypadku powaga rzeczy osądzonej, a jedynie został wydany z obrazą prawa materialnego tj. art. 89 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. Skarżący całkowicie natomiast pomija fakt, że z chwilą wydania wyroku łącznego z dnia 27 września 2010 r, wyrok łączny z dnia 8 lipca 2010 r. na mocy art. 575 § 1 k.p.k. utracił moc. Nie stałoby się to jedynie w sytuacji, gdyby faktycznie doszło w rozpoznawanej obecnie sprawie do wystąpienia przesłanki z art. 438 § 1 pkt 8 k.p.k. i w oparciu o ten właśnie przepis do uchylenia zaskarżonego kasacją wyroku i umorzenia na mocy art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. postępowania. Zauważyć należy, co nie zostało nawet zasygnalizowane przez skarżącego, że właśnie te przepisy postępowania karnego były podstawą rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, który wyrokiem z dnia 3 czerwca 2020 r., sygn. V KK 414/19, na skutek kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich, wyeliminował z obrotu prawnego wyrok łączny wydany wobec S. Ż. wydany przez Sąd Okręgowy w W. w dniu 13 czerwca 2011 r., sygn. III K (...). Wyrok łączny z dnia 13 czerwca 2011 r. był właśnie dotknięty bezwzględną przyczyną odwoławczą w postaci powagi rzeczy osądzonej, gdyż swoim zakresem obejmował wszystkie te same wyroki, co w wyroku łącznym z dnia 27 września 2010 r. Stwierdzić jednakże należy, że co do tego ostatniego wyroku będącego przedmiotem rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy sprawy, nie ma zastosowania art. 575 § 1 k.p.k. i wyrok ten nie utracił mocy z chwilą wydania wyroku łącznego z dnia 13 czerwca 2011 r. Zgodnie bowiem z wyrażanym w orzecnictwie Sądu Najwyższego poglądem, wydanie nowego wyroku łącznego wbrew przesłance powagi rzeczy osądzonej nie powoduje utraty mocy przez poprzedni wyrok łączny, albowiem skutek, o którym mowa w art. 575 § 1 *in fine* k.p.k., może nastąpić tylko wówczas, gdy spełnione są przesłanki określone w tym przepisie, a zatem gdy zachodzi realna potrzeba wydania nowego wyroku łącznego. W wypadku uchylenia wyroku wydanego z naruszeniem art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. wykonaniu podlega poprzedni wyrok łączny, gdyż nie utracił on mocy na podstawie art. 575 § 1 k.p.k. (por. wyroki SN: z dnia 30

listopada 2011 r., II KK 149/11, OSNKW 2011, z. 12, poz. 113 i z dnia 11 lipca 2012 r., II KK 161/12).

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji wyroku.